

FOTO: MIROSLAV KUKIĆ

GRADONAČELNIK VUKOVARA
IVAN PENAVA I MARIJAN PRVLIČEK,
SABORSKI ZASTUPNIK, ODOBILAC LISTE
DOMOVINSKOG POKRETA, PREDLAŽU
ZAPRAVO UKIDANJE NASTAVE NA
JEZIKU MANJINA I UVOĐENJE SAMO
JEDNOG MODELA PREMA KOJEM BI
MANJINE NASTAVU NA SVOM JEZIKU
IMALE SAMO PET SATI TIEDNO

'IZA PENAVINE INICIJATIVE stoji opasna agenda - dovest će do dodatne segregacije i potaknuti iseljavanje Srba'

Tekst TAMARA BORIĆ Fotografije PIXSELL, TOMISLAV ČUVELJAK/NFOTO

'PENAVINA INICIJATIVA JE LOŠA POLITIČKA PORUKA
jer nije rezultat dijaloga s manjinskom zajednicom', odgovara
potpredsjednik Vlade Boris Milošević gradonačelniku Vukovara, koji je
predložio zajedničko pohađanje nastave za hrvatsku i srpsku djecu

Mislím da je krajnje vrijeme da se djeci u Vukovaru omogući da idu zajedno u osnovnu i srednju školu i da postoji samo C model obrazovanja, što znači da sva djeca nastavu pohađaju zajedno, a djeca nacionalnih manjina da imaju još pet sati dopunske manjinske nastave. Mislim da je to jedini ispravan smjer u kojem grad Vukovar treba ići." To je početkom lipnja rekao saborski zastupnik iz Hrvatske konzervativne stranke Marijan Pavliček, koji tu inicijativu planira pokrenuti u Hrvatskom saboru. Ta inicijativa predviđa izmjenu Hrvatskog pedagoškog standarda u smislu ukidanja preostala dva modela A i B, prema kojima pripadnici nacionalnih manjina u školama u Hrvatskoj nastavu slušaju na svom jeziku. Želju za pokretanjem te inicijative prošlog je tjedna ponovio Ivan Penava, gradonačelnik Vukovara, koji smatra da je vrijeme da sva djeca u Vukovaru pohađaju istu školu, s tim da djeca nacionalne manjine prate pet sati dodatne nastave na svom jeziku i pismu, što isto tako znači prijedlog da se ukinu modeli A i B. Penava predlaže i osnivanje takozvane manjinske škole, dakle škole u kojoj bi u potpunosti nastavu pohađali učenici pripadnici nacionalne manjine, a ne kao sada da istu zgradu dijele dvije smjene - srpska i hrvatska, svaka s nastavom na svom jeziku i pismu.

IAKO OVAKO IZREČENA OVA INICIJATIVA na prvu može izazvati pozitivnu reakciju jer naoko poziva na zajedništvo i povezivanje hrvatske i srpske djece u gradu heroju, koja od mirne reintegracije Podunavlja 1998. žive segregirano i nastavu pohađaju u školama na hrvatskom ili srpskom jeziku, ona je vrlo opasna i zapravo sadrži nešto suprotno - poziva na nemire i sukobe koji su proteklih mjeseci zbog nekoliko ozbiljnih incidenata ponovo zasjenili sve ono dobro što se u tom gradu događa. Kako kažu Nacionalovi sugovornici, ta inicijativa ne samo da poziva na veće tenzije i nemire, zato što nije rezultat razgovora sa srpskom zajednicom, nego umanjuje stečena prava na obrazovanje pripadnika nacionalne manjine na svom jeziku i pismu - što su međunarodnopravni propisi - te bi takva mogla izazvati i dodatnu segregaciju, kao i potaknuti iseljavanje srpske zajednice iz Vukovara.

Kako kaže Boris Milošević, potpredsjednik Vlade i potpredsjednik SDSS-a, Penavina inicijativa je loša politička poruka jer nije rezultat dijaloga s manjinskom zajednicom niti potječe od struke koja se bavi obrazovanjem i uvažava manjinska prava:

"Umjesto da teret ratnog nasljedstva mićemo s djece, ovakvim inicijativama dodatno im ga stavljamo na leđa, opterećujemo upravo djecu i njihove roditelje, a na vrijedne nastavnike crtamo metu, jer oni su ti koji 'uče' djecu da ne vole Hrvatsku. Obrazovanje manjina u Hrvatskoj u pogledu propisa je na visokoj razini, usklađeno s međunarodnim konvencijama koje smo ratificirali. Učenici se mogu školovati u tri modela: A, B i C, a roditelji imaju mogućnost izbora koji odabrati kao najbolji

'TERET RATNOG NASLJEDA, umjesto da mićemo s djece, ovako dodatno stavljamo na leđa i djeci i roditeljima, a na nastavnike crtamo metu, jer oni 'uče' djecu da ne vole Hrvatsku', kaže Boris Milošević

OVA LOŠA INICIJATIVA MOŽE SE PROVESTI SAMO KROZ ODLUKE SABORA, UKIDANJEM MOGUĆNOSTI I PRAVA NA IZBOR, A TO ZNAČI I UMANJENJE PRAVA NA OBRAZOVANJE NACIONALNIH MANJINA, SMATRA POTPREDSJEDNIK VLADE

za svoju djecu. Ova loša lokalno-politička inicijativa se može provesti samo kroz odluke Sabora, ukidanjem mogućnosti i prava na izbor, a samim time to znači i umanjivanje prava na obrazovanje svih nacionalnih manjina ili silom, pritiskom na roditelje da odustanu od odabira modela nastave na srpskom jeziku i ciriličnom pismu."

KAKO KAŽE MILOŠEVIĆ, umjesto da naglašavamo da poučavanje jezika manjina doprinosi uzajamnom razumijevanju većinskog i manjinskog stanovništva i zbližava zajednice, te da se ponosimo na činjenicu koliko su pripadnici nacionalnih manjina pridonijeli kulturi, znanosti i vrijednostima hrvatskog društva, imamo inicijativu koja želi brisati doprinos manjina i njihovo postojanje.

Na najavu manjinske škole koju Penava namjerava otvoriti u Vukovaru Milošević kaže da u Vukovaru nema srpskih manjinskih škola te da postoje samo redovite škole u kojima je organizirana nastava na srpskom jeziku i ciriličnom pismu, ali pita se zar postojanje manjinske škole ili nastave na jeziku manjine nije vrijednost u društvu i pokazatelj da je zajednica višenacionalna i integrativna:

"Peto mišljenje Savjetodavnog odbora Vijeća Europe o provedbi Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina objavljeno prije desetak dana upućuje na to da bi povijest i kulturu nacionalnih manjina kao i njihov doprinos društvu trebalo učiti i promovirati kod svih učenika i u svim školama i to je jedan od načina kako da poboljšamo cjelokupno obrazovanje u Hrvatskoj."

PREMA PODACIMA MINISTARSTVA znanosti i obrazovanja, na početku školske godine 2020./2021. osnovnoškolskim odgojem i obrazovanjem na jeziku i pismu nacionalnih manjina u svim modelima obrazovanja (A, B i C) obuhvaćen je ukupno 6841 učenik u 202 osnovne škole, 791 razredni odjel/obrazovna skupina i 892 učitelja/nastavnika. Srednjoškolskim obrazovanjem na

jeziku i pismu nacionalnih manjina u svim modelima (A, B i C) bilo je obuhvaćeno ukupno 1374 učenika u 33 srednje škole, u 181 razrednom odjelu/skupini s 403 zaposlena nastavnika:

"Prema Modelu A cjelokupna se nastava izvodi na jeziku i pismu nacionalne manjine, uz obvezno učenje hrvatskog jezika u istom broju sati u kojem se uči jezik manjine. Učenici imaju pravo i obvezu učiti dodatne sadržaje važne za manjinsku zajednicu. Prema Modelu B nastava se izvodi dvojezično - prirodna se grupa predmeta uči na hrvatskome jeziku, a društvena grupa predmeta na jeziku nacionalne manjine. Prema Modelu C nastava se izvodi na hrvatskome jeziku uz dodatnih dva do pet školskih sati namijenjenih njegovanju jezika i kulture nacionalne manjine. Dodatna satnica u trajanju od pet školskih sati tjedno obuhvaća učenje jezika i književnosti nacionalne manjine, geografije, povijesti, glazbene i likovne umjetnosti. U nastavi na jeziku i pismu nacionalnih manjina i Modelima A, B i C nastava se izvodi prema istim nacionalnim kurikulumima prema kojima se nastava izvodi u svim školama Republike Hrvatske. Iznimka od

gore navedenoga je predmet jezika i književnosti nacionalne manjine, odnosno predmeta jezika i kulture nacionalne manjine u Modelu C za koje postoje zasebni kurikulumi: Češki jezik (model A i C); Jezik i kultura romske nacionalne manjine (model C); Mađarski jezik (model A i C); Slovački jezik i kultura (model C); Srpski jezik (model A i model C); Talijanski jezik (model A).*

Iz Ministarstva su pojasnili koja bi se procedura morala poštovati ako bi se u Saboru pokušao mijenjati Hrvatski pedagoški standard, što je najvio Marijan Pavliček:

"PREMA ČLANKU 5. ZAKONA o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi Državne pedagoške standarde na prijedlog Vlade Republike Hrvatske donosi Hrvatski sabor pa tako i eventualne izmjene i dopune istih. Za provođenje takvog postupka formira se radna skupina koja je sastavljena od svih dionika koji su uključeni u odgojno-obrazovni proces, a prijedlog se zatim stavlja na javno savjetovanje i na kraju primjenjuje spomenuti članak 5. Zakona."

Nikola Baketa, doktor politologije s Instituta za društvena istraživanja, i sam Vukovarač i dobro upoznat sa situacijom u tom gradu, uvjeren je da iza ove inicijative stoji neka opasnija politička agenda. Baketa kaže:

"Mislim da se ovdje kreće iz lokalno ograničenih i političkih razloga, bez uvažavanja šireg konteksta i stava nacionalnih manjina. Naime, postoji velik broj učenika koji se školuju po modelu A izvan Vukovara, prvenstveno učenika talijanske nacionalne manjine, ali i češke i mađarske. Nisam vidio konkretni prijedlog, ali iz izjave se iščitava da bi se Državni pedagoški standard mijenjao isključivo za područje Vukovara. Nije mi jasno na koji način se to misli izvesti, ali sumnjam da bi se takva odluka mogla donijeti."

KAD JE UPITANJU PENAVIN PRIJEDLOG o osnivanju manjinske škole, Baketa kaže da ponovo nije jasno na koji način se to misli napraviti. Dio odgovora, smatra, leži u tvrdnji da će se osnovati manjinska škola te da bi učenici nastavu pohađali u njoj:

"Registracija manjinskih škola jest zahtjev koji godinama dolazi od strane predstavnika srpske nacionalne manjine. Ne znam koji je plan, ali osnivanje takve škole ne može biti sa svrhom pohađanja isključivo modela C jer je to besmisleno. U takvoj školi bi se onda, prema važećem DPS-u provodio isključivo model A, dakle cjelokupna nastava bi se izvodila na jeziku i pismu nacionalne manjine, uz obvezno učenje hrvatskog jezika u istom broju sati u kojem se uči jezik manjine. Osnivanje jedne takve, primjerice, osnovne škole značilo bi da djeca koja se žele školovati po modelu A moraju iz različitih dijelova grada ići u tu školu, što bi moglo stvoriti logističke probleme roditeljima. Osnivanje jedne takve osnovne škole u Borovu naselju i jedne u samom Vukovaru bilo bi jednostavnije."

Prema Baketinom mišljenju, prijedlog o ukidanju dvaju modela i ostanak samo jednog - modela

NIKOLA BAKETA, DOKTOR POLITOLOGJE S INSTITUTA ZA DRUŠTVENA ISTRAŽIVANJA, I SAM JE VUKOVARAČ I DOBRO POZNAJE SITUACIJU U TOM GRADU. SMATRA DA ZAHTJEVI ZA PROMJENOM U VUKOVARU MORAJU DOĆI ZAJEDNIČKI, S OBE STRANE, I HRVATSKE I SRPSKE

FOTO: INEBER NAKLES/OSKILL

C - zvuči kao nešto što bi u idealnom smislu ovi politički akteri željeli ostvariti, ali su svjesni da to neće biti moguće te se onda izlazi s ovim rezervnim rješenjem o osnivanju manjinske škole s vrlo vjerojatnim logističkim preprekama za roditelje:

"MOGUĆNOST KOJOJ OVAKVO RJEŠENJE vodi je dodatna segregacija u slučaju da se većina učenika srpske nacionalne manjine i njihovih roditelja odluči za tu opciju. Naime, tada učenici ne bi više išli ni u istu zgradu, smjenu ili imali mogućnost pohađanja zajedničkih izvannastavnih aktivnosti. Pri tome, tu se potpuno zanemaruju stavovi učenika i njihovih roditelja. Naime, ako se pogleda recentno istraživanje profesorice Dinke Čorkalo Biraški i njezinih suradnica, vidljivo je da u Vukovaru oni preferiraju model B. Ono što im se u ova dva prijedloga nudi je ili model A kroz potpunu odvojenost ustanova ili model C kroz smanjivanje manjinskih sadržaja koje slušaju kroz trenutačan način provedbe. Bojim se da bi onda potencijalno došlo i do većeg iseljavanja srpske manjine, što možda i jest nečiji cilj, ali treba imati na umu da je iseljavanje općenito velika boljka Vukovara."

Provedba modela koja uključuje razdvojene škole postoji i u drugim krajevima Hrvatske pa ipak ne postoje ovakvi problemi kao u Vukovaru,

'OVI PRIJEDLOZI ČINE SE više kao politički potez. Ako se ispostavi da je tako, onda bi to predstavljalo besramno korištenje obrazovanja i učenika za potrebe političkih obračuna', kaže politolog Nikola Baketa

kaže Nikola Baketa. U Vukovaru nikad nisu uspostavljene škole nacionalne manjine, a za što su se zalagali predstavnici srpske nacionalne manjine, za razliku od, primjerice, talijanskih škola u Istri:

"Smatram da zahtjevi za promjenom u Vukovaru moraju doći zajednički. Svaka promjena mora biti dogovorena, usuglašena i prihvatljiva za sve uključene. Bez takvog načina razmišljanja i upravljanja situacija neće biti bolja. Teško je očekivati da će se situacija mijenjati nabolje ako se godinama potpiruju napetosti, a ništa se ne radi na suradnji. Iz tog razloga mi se trenutačni prijedlozi ne čine kao iskreno nastojanje rješavanja problema, nego više kao politički potez u jednoj političkoj utakmici koja seže i izvan Vukovara. Ako se ispostavi da je tako, onda bi to predstavljalo besramno korištenje obrazovanja i učenika za potrebe političkih obračuna."

Slično misli i Vukovarač Nikola Mažar, saborski zastupnik HDZ-a. Kaže da ovo ne bi bilo prvi put da Penava upravo djecu i obrazovanje koristi za dobivanje političkih bodova, a u trenutačnoj situaciji, kaže, postoji i razlog više zašto je ova tema na agendi:

"OVO JE TIPIČNO ZA PENAVU, micanje fokusa nekim prijedlozima i inicijativama koje se ne mogu realizirati. Promjena Hrvatskog pedagoškog standarda može se dogoditi jedino u Saboru, a koliko znam takva inicijativa još nije predložena. Mislim da uopće nije pitanje hoće li je HDZ podržati jer ona do Sabora neće doći zato što je to samo bacanje prašine u oči javnosti da se fokus makne s ključne stvari - Penavine koalicije sa Željkom Sabom. To je ono što birači obiju strana neće prihvatiti pa Penava pušta neke teme koje su mu zgodne svakih nekoliko godina, samo da se ne bi razgovaralo o njegovom novom partneru koji je do jučer bio neprihvatljiv, a evo danas je poželjan. U Vukovaru svakako treba riješiti pitanje segregacije u školama, ali to se ne može napraviti ako to ne dođe od obiju strana, i hrvatske i srpske. Nadam se da će se to dogoditi. Ne zaboravimo pritom da u školama u kojima nastavu pohađaju pripadnici srpske nacionalne manjine radi oko

150 profesora. Treba razmišljati na više pravaca i problem sagledati s više aspekata."

Nikola Mažar smatra da se iza ovog Penavina prijedloga skriva još nešto - svakog listopada u Vukovaru se razgovara o tome koliko je napretka napravljeno po pitanju odnosa hrvatske i srpske strane te što se može napraviti da bi oni bili bolji. Ovaj bi prijedlog, s obzirom na to da nije proizvod razgovora sa srpskom zajednicom, mogao dovesti do još većih nemira. To, smatra Mažar, Penavi odgovara pa bi Gradskom vijeću mogao poslati jednak zaključak kao i ranijih godina - "da nisu učinjeni potrebni preduvjeti za priznavanje novih posebnih prava u okviru ravnopravne uporabe jezika i pisma srpskoj nacionalnoj manjini".

DEMOGRAF S INSTITUTA IVO PILAR u Vukovaru, dr. sc. **Dražen Živić**, znanstveni savjetnik u trajnom zvanju, kaže da je za promjenu u modelima školovanja potrebno mijenjati zakonodavni okvir, a za to je potrebna politička volja, odnosno razumijevanje važnosti ovoga pitanja od strane političkih dionika na svim razinama - od nacionalne do lokalne:

"Na tom putu traženja boljih ili optimalnijih rješenja treba biti razborit i konstruktivan. Drugim riječima, treba naći pravu mjeru između ostvarenja prava, obveza i odgovornosti hrvatske države, ali i svake pojedine nacionalne manjine, odnosno postići ravnotežu između zaštite prava nacionalnih manjina na odgoj i obrazovanje njihove djece na vlastitom jeziku i pismu te odgovornosti hrvatske države da uspostavi i primjenjuje one modele koji će omogućiti stvarnu, a ne samo deklarativnu integraciju manjinske djece, i manjine u cjelini, u hrvatsko društvo. Većina manjinskih zajednica u Republici Hrvatskoj ulazi u kategoriju stanovništva s izrazito visokom razinom ostarjelosti, značajno višom od razine opće populacije, niskom reprodukcijom i većom sklonosti iseljavanju u matične ili druge zemlje. Ako primjena nekog od postojećih modela školovanja produbljuje negativnu demografsku bilancu pojedine nacionalne manjine, primjerice srpske zajednice u Vukovaru, onda sam skloniji redefiniciji postojećih modela nego inzistiranju na njima. Do toga treba doći smirenom i objektivnom raspravom, utemeljenom na činjenicama i relevantnim podacima. Uloga znanstvenog diskursa u toj raspravi mora biti puno veća nego do sada."

ŽIVIĆ JE UVJEREN DA SE PITANJE obrazovanja u Vukovaru može riješiti ako postoje politička volja i spremnost da se o turbulentnim društvenim pitanjima raspravlja, promišlja i odlučuje s razine struke:

"Cilj je da se sve promatra s motrišta ostvarenja najboljih interesa djeteta, a manje s motrišta dnevne politike, odnosno postizanja političkih bodova na temama koje uvijek proizvode određenu količinu društvene i javne napetosti, napose u onim sredinama, a vukovarska svakako jest jedna od takvih, koje su i dalje duboko traumatizirane ratom i teškim ratnim posljedicama u mnogim segmentima života i rada. S jedne strane nalaze

NIKOLA MAŽAR, SABORSKI ZASTUPNIK HDZ-a, SMATRA DA SVAKAKO TREBA RIJEŠITI PITANJE SEGREGACIJE U ŠKOLAMA, ALI U SURADNJI HRVATSKE I SRPSKE ZAJEDNICE

'NIJE PITANJE HOĆE LI HDZ podržati inicijativu, jer ona do Sabora neće doći zato što je to bacanje prašine u oči javnosti da se fokus makne s ključne stvari - Penavine koalicije sa Željkom Sabom', smatra Nikola Mažar

se pozitivni zakonski propisi koji osiguravaju zamjetno visok stupanj zaštite manjinskih prava, osobito pravo na odgoj i obrazovanje svake nacionalne manjine na vlastitom jeziku i pismu, dok se s druge strane nailazi još uvijek do kraja neistraženo područje stvarnih pozitivnih ili negativnih učinaka modela školovanja koji su predviđeni u hrvatskom školskom sustavu. Vjerujem da bi staložena stručna javna rasprava utemeljena na stvarnim

DRAŽEN ŽIVIĆ, DEMOGRAF S INSTITUTA IVO PILAR U VUKOVARU, ZNANSTVENI SAVJETNIK U TRAJNOM ZVANJU

činjenicama i argumentima snažno pripomogla da se donesu primjerene i dobre odluke i da se postignu rješenja kojima je cilj dobrobit djece, a ne uspon na hijerarhijskoj ljestvici političkih elita."

Živić drži pozitivnim da se pitanje dosadašnje dvadesetogodišnje primjene uspostavljenih modela školovanja djece pripadnika nacionalnih manjina u Hrvatskoj cjelovito istraži i promišli. Nada se da će inicijativa gradonačelnika Penave pomoći da se svi odgovorni, posebno znanstvenici društvenih i humanističkih područja, uhvate ozbiljnog posla i da se kroz adekvatne procedure uoče i definiraju manjkavosti postojećeg modela te omoguće da se djeca u Hrvatskoj kroz zajedničko odrastanje, odgoj i obrazovanje pripreme za sve veće izazove koje donosi globalizirani svijet, a ne da budu mogući akcelerator nekih budućih napetosti, kriza i sukoba:

"BUDUĆI DA DJECA NE MOGU SAMA odlučiti, velika je odgovornost na roditeljima, ali i na onima koji, temeljem političkih i demokratskih procedura, upravljaju procesima u manjinskim zajednicama, da na prvo mjesto stave dobrobit svoje djece. A ona se u punini teško može ostvariti u samosegregirajućim okolnostima. Hoće li osnivanje manjinske škole pomoći rješavanju pitanja o kojima se trenutačno vodi javna rasprava - nisam siguran. Čini mi se da taj put ne vodi u integraciju, nego pojačava samosegregaciju srpske manjinske zajednice. No dok postoje takve zakonske mogućnosti i ako se ispune konkretni uvjeti na terenu, sve manjinske zajednice u Hrvatskoj, pa tako i srpska u Vukovaru, imaju pravo na autonomno odlučivanje, ali i odgovornost za vlastite odluke koje će u tom pravcu eventualno donijeti. Dakako, sve se može gledati i drukčije, ako se promijeni postojeći zakonodavni okvir za što, čini se, postoje mali izgledi."

Živić upozorava na problem koji je puno veći od dnevnopolitičkih tema. Kaže da u Vukovaru formalnim procesom mirne reintegracije nije postignut pravedan, nego je uspostavljen nepravedan mir:

"Ostale su do današnjega dana otvorena pitanja sudbine svih nasilno odvedenih, zatočenih i nestalih osoba, otkrivanja i kažnjavanja svih počinitelja ratnih zločina, različitog tumačenja zbivanja iz ljeta i jeseni 1991. godine, nepriznavanja počinjene agresije... Tomu treba pribrojati i kontroverze oko teme Domovinskoga rata u sadržajima predmeta Povijest u nastavi na srpskom jeziku i ćirilicom pismu, i mnoga druga koja su poznata široj javnosti. Činjenica jest da je 15. siječnja 1998. godine Hrvatska formalno integrirala svoja istočna, do tada okupirana područja, ali su na stvarnoj i učinkovitoj integraciji ljudi i društva učinjeni najmanji, odnosno nedovoljni koraci. Bez istine o onome što se dogodilo, bez pravde za ono što se dogodilo i bez poštovanja prema onome što se dogodilo, teško možemo stvoriti društveno, pa ako hoćete i političko ozračje u kojemu će se stvoriti uvjeti za potrebne promjene na dobrobit svih u Vukovaru."